

IDENTIFIKÁCIA ZÁKLADNÝCH ROLÍ KURÁTORA PRE DETI V PRAKTICKÝCH POLIACH SOCIÁLNEJ PRÁCE

LÝDIA LEŠKOVÁ

Abstrakt: Príspevok predkladá čiastkové výsledky z realizovaného výskumu, ktorého cieľom bolo identifikovať základné roly sociálneho kurátora pre deti v rámci Slovenskej republiky, jeho pôsobenie v praktických poliach sociálnej práce, poukázať na realizáciu sociálnej kurately detí v podmienkach úradov práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Príučové slová: Výskum. Sociálna kuratela pre deti. Sociálny kurátor. Rola. Praktické pole sociálnej práce.

Abstract: The contribution describes partial results from research that aimed to identify the basic roles of probation officer for children in the Slovak Republic. This research shows the implementation of social guardianship of children in conditions Offices of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic.

Key words: Research. Social guardianship for children. Probation officer. Role. Practical field of social work.

Úvod

Vzostup počtu detí s odchýlkami správania si vyžaduje zintenzívnenie sociálnej práce zameranej na elimináciu týchto nežiaducich spoločenských javov. V tomto smere pomoc detským klientom poskytuje sociálny pracovník, ktorý pôsobí v rámci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len ÚPSVR). Sociálny pracovník realizuje svoje intervenčné opatrenia v praktických poliach (tieto kopírujú oblasti sociálnych problémov z teoretického pohľadu) vo viacerých rolách. Rola pritom predstavuje vzor správania, štandardné správanie, ktoré si sociálny pracovník osvojuje, preberá a taktiež využíva v procese sociálnych zásahov.

1. Sociálny kurátor pre deti – profesionál úradu práce, sociálnych vecí a rodiny

Predmetom záujmu sociálnej práce je pole sociálne – prostredie, v ktorom pôsobí pomáhajúci sociálny pracovník. „Je to priestor, plocha, územie, ale aj ako silu, ktorá dáva vymedzenému priestoru dynamickú štruktúru, pričom pomocou pojmu sociálne pole sa charakterizuje správanie sa subjektu v určitej konkrétnej situácii“ (Strieženec, 1996, s. 152). Sociálne pole je do značnej miery závislé od štruktúry subjektov, ktoré pôsobia v sociálnej oblasti, pričom táto sa vzhľadom k prebiehajúcim zmenám v sociálnej politike mení smerom k pluralite a rôznorodosti (Tokárová et al., 2003).

Sociálny kurátor sa pri svojej práci pohybuje vo viacerých poliach sociálnej práce, ktoré sú medzi sebou poprepájané a navzájom sa ovplyvňujú. Nemôžeme jednoznačne povedať, že práve v danom okamihu sa nachádza len práve v jednom poli sociálnej práce. Taktiež jeho rola, ktorú plní pri výkone svojej profesie, nie je nemenná a vychádza z požiadaviek danej situácie klienta a prostredia, v ktorom sa klient nachádza. Sociálny kurátor pre deti v Slovenskej republike je profesionál ÚPSVR organizačne začlenený k orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorého hlavným poslaním je zabezpečiť predchádzaniu vzniku krízových situácií, prehľbovaniu a opakovaniu porúch vývinu detí, zamedziť nárastu sociálnej patológie

prostredníctvom vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (Zákon č. 305/2005 Z. z.). Pôsobí v štátnozamestnaneckom pomere ako samostatný radca / odborný radca (Zákon č. 400/2009 Z. z.). Na jeho vznik musia byť splnené požiadavky a predpoklady. Zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe v § 19 ods. 1 a ods. 2 stanovuje podmienky prijatia do štátnej služby. Jednotlivé ÚPSVR majú vypracované interné normy, ktoré upravujú podrobnosti o vyhlasovaní, priebehu a vyhodnocovaní výberu na obsadenie voľného štátnozamestnaneckého miesta, ako aj podrobnosti o spôsobe overovania predpokladov na prijatie do štátnej služby. Podľa Prílohy č. 1 Zákona č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe je sociálny kurátor zaradený do 6./7. platovej triedy, kde sú stanovené kvalifikačné predpoklady: vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa alebo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a osobitný kvalifikačný predpoklad, ak je ustanovený osobitným predpisom.

Záujmom každého sociálneho pracovníka a predovšetkým vedúcich by malo byť vytváranie vhodných základných pracovných podmienok, od ktorých sa často odvíja následná intervencia i budúci možný výsledok. Práve v tejto oblasti sú ešte značné rezervy, ktoré sa dajú naplniť, ak sa pochopí význam sociálnej práce v praxi. Je dôležité, aby intervencia prebiehala v primeranom prostredí, kde môže sociálny kurátor pokryť relevantný okruh klientových potrieb. Pri každodennej intervencii a naplňaní cieľov vyplývajúcich z opisu pracovnej činnosti musí mať sociálny kurátor pre deti vytvorené nevyhnutné podmienky práce, ktoré môžu výraznou mierou ovplyvniť jeho pracovný výkon. Sú to predovšetkým: materiálno-technické vybavenie pracoviska, priestorové podmienky a pracovná klíma, ale aj počet detských klientov na jedného sociálneho kurátora a počet kurátorov pre deti. Práve pri ich zabezpečovaní sa vyskytujú viaceré problémy, ktoré sa môžu stať prekážkou k efektívnejšej intervencii voči sociálnemu klientovi.

2. Cieľ a hypotézy výskumu

Predmetom výskumu bola identifikácia základných rolí kurátora pre deti v praktických poliach sociálnej práce. Objektom výskumu boli sociálni kurátori orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ÚPSVR v Slovenskej republike.

V súvislosti s hlavným cieľom boli stanovené čiastkové ciele:

A: Zistiť, v ktorých poliach sociálnej práce sa sociálny kurátor pre deti pohybuje najčastejšie.

B: Zistiť, v ktorých rolách sa sociálny kurátor pre deti pohybuje najčastejšie; zastúpenie administratívnej a terénnej sociálnej práce (okrem aktuálneho stavu aj optimálnosť ich zastúpenia).

C: Zistiť, aké prekážky bránia sociálnemu kurátorovi vo výkone jeho práce. Zamerať sa pritom na: materiálno-technickú vybavenosť, personálne zabezpečenie, vysoký počet klientov, administratívne zaťaženie, priestorové podmienky, finančné a morálne ohodnotenie práce.

Vychádzajúc z vymedzenia cieľov výskumu i výskumných otázok, s ohľadom na teoretické východiská skúmanej problematiky a na základe praxe sme sformulovali výskumné hypotézy.¹

Hypotéza (H1) Sociálny kurátor pre deti sa častejšie pohybuje v poli poradenskom ako preventívnom.

Hypotéza (H2) V práci sociálneho kurátora prevažuje administratívna sociálna práca nad terénnou sociálnou prácou.

¹ Výskumné hypotézy pri nenáhodných vzorkách sa môžu vzťahovať iba na vzorku, v prípade cenzusu, prirodzene, na celý základný súbor. Na overenie takýchto výskumných hypotéz nám štatistické hypotézy ani netreba. Výskumné hypotézy budú jednoduché tvrdenia o opisných charakteristikách získaných zo vzorky (resp. parametroch populácie pri cenzuse). O ich správnosti môžeme rozhodnúť hneď po vypočítaní opisných charakteristík (najčastejšie priemerov a percent).

Hypotéza (H3) Administratívne zaťaženie považujú sociálni kurátori za podstatne väčšiu prekážku ako nedostatočné materiálno-technické vybavenie pracoviska.

3. Metodika výskumu

Vzhľadom na zameranie nášho výskumu boli použité viaceré metódy, a to: štúdium dokumentov - metóda rešeršnej analýzy, pološtruktúrované a neštruktúrované rozhovory, dotazníková metóda, matematicko-štatistické metódy (deskriptívna i analytická štatistika). V rámci zberu informácií štúdium dokumentov – išlo o štúdium základných právnych noriem v podobe zákonov a nariadení; metodických usmernení, interných noriem a pokynov; registrov a evidencií; osobných spisov klientov sociálnej kurately detí; manuálov a využívaných softvérov na ÚPSVR – s dôrazom na ich aplikáciu pre sociálnu kuratelu. Pri štúdiu dokumentov sa postupovalo v súlade so *Zákonom č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov*.

Pološtruktúrované a neštruktúrované *rozhovory* sme realizovali v prípravnej fáze výskumu, kde sme na základe rozhovorov s odborníkmi z oblasti sociálnej kurately zisťovali vhodnosť otázok pre konštrukciu dotazníka. Ich cieľom bolo objasnenie realizácie intervenčných postupov sociálneho kurátora pre deti v praxi v rámci inštitúcie ako aj pri terénnej sociálnej práci.

Dotazník. Predvýskum sme uskutočnili v prvej polovici roku 2009 na ÚPSVR v okrese Gelnica, Košice okolie, Spišská Nová Ves. Ešte predtým bol konzultovaný s pracovníčkou *Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny*. Dotazník pozostával zo 40 dotazníkových položiek (4 identifikačné otázky, 3 otvorené otázky, 2 otázky s možnosťou doplnenia percentuálneho zastúpenia dotazovanej skutočnosti, 23 otázok, v ktorých sa respondenti vyjadrovali hodnotením na ponúknutej škále od 0 do 10) a bol hromadne distribuovaný na všetky ÚPSVR SR od augusta 2009 (<http://dotaznik.data-mining.sk>). Zber dát bol ukončený v apríli 2010.

Pri spracovaní a vyhodnocovaní výskumu, dotazníkových položiek, sme použili matematicko-štatistické metódy. Pretože naša vzorka predstavovala celú populáciu (kurátorov v SR v určitom čase), indukčná štatistika (Chí-kvadrát test, Anova, T-test a pod.) nemohla byť použitá, keďže jej základný predpoklad je náhodný výber z veľkej populácie. Pri riešení čiastkových cieľov sme použili základné štatistické výpočty (početnosť a jej percentuálne vyjadrenie - platné i kumulatívne percento), v rámci opisných charakteristík – minimum, maximum, priemer a štandardnú odchýlku. Taktiež sme zisťovali silu asociácie medzi premennými. Pre dve číselné sme použili na vyhodnotenie Pearsonovu koreláciu – r (- 1 cez 0 až + 1), pre dve kategorické premenné krížovú tabuľku a Cramerov kontingenčný koeficient V (Cr-V) (0 až + 1) a jednu číselnú a jednu kategorickú premennú sme vyhodnotili priemerami a aj Eta koeficientom (0 až + 1).

Pri interpretácii všetkých troch typov korelácie sme použili Cohenovu stupnicu. Túto škálu zaviedol Cohen pre korelačný koeficient (korelácia menej ako 0,1 triviálna, 0,1- 0,3 malá, 0,3 - 0,5 stredná, 0,5 – 0,7 veľká, 0,7 – 0,9 veľmi veľká a nad 0,9 takmer dokonalá) (Rimarčík, 2006).

4. Výskumná vzorka

Výskumná vzorka v našej práci nebola náhodná, ale skúmali sme celú populáciu sociálnych kurátorov pre deti v rámci SR, teda sme realizovali cenzus. Pri stanovení skúmanej populácie sme vychádzali z oficiálnych údajov zo štatistických výkazov *Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR*, ktoré uvádzajú počet pracovníkov OSPODaSK s podrobným rozčlenením na sociálnych kurátorov pre deti a pre dospelých. Stav zamestnancov i počet klientov sociálneho kurátora pre deti v rámci SR je uvedený v Tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1: **Stav zamestnancov / počet klientov úradu práce, sociálnych vecí a rodiny – orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**

Ukazovateľ		Rok						
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet pracovníkov OSPODaSK		631	632	642	583	591	593	582
Z toho	Sociálna kuratela detí	144,8	136	133	111,9	127	120	118
	Sociálna kuratela plnoletých	78,8	79,8	75,8	71,1	66	68	63
	Sociálnoprávna ochrana detí	407,4	416,2	433,2	400	398	405	401
Počet detí sociálnej kurately		20 459	20 459	21 896	25 316	26 239	25 704	25 021
Priemerný počet klientov na jedného kurátora pre deti		141,29	155,29	164,63	226,23	206,60	214,20	212,04

Zdroj: L. Lešková (2011). Spracované podľa štatistických výkazov V (MPSVR SR)12-01 (ŠÚ SR, 2005-2011)

Tabuľky č. 2-4 popisujú výskumnú vzorku podľa pohlavia, praxe a pracovného zaradenia respondentov.

Tabuľka č. 2: **Počet respondentov základného súboru podľa pohlavia**

	Pohlavie	N	%	Platné %	Kumulatívne %
Platné	Muži	25	19,8	19,8	19,8
	Ženy	101	80,2	80,2	100,0
	Spolu	126	100,0	100,0	

Zdroj: L. Lešková (2011)

Tabuľka č. 2 poukazuje na skutočnosť, s ktorou sa stretávame v bežnej praxi sociálnych inštitúcií, a to na vysoké zastúpenie žien. V našom ZS bolo 101 žien (80,2 %) a 25 mužov (19,8 %).

Tabuľka č. 3: **Vek a prax respondentov základného súboru**

	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
Vek	123	23	58	40,39	9,357
Prax v sociálnej oblasti	121	0	36	13,48	8,626
Prax v sociálnej kuratele	119	0	33	8,27	7,261
Platné	117				

Zdroj: L. Lešková (2011)

Tabuľka č. 4: **Pracovné zaradenie respondentov základného súboru**

	Pracovné zaradenie	N	%	Platné %	Kumulatívne %
Platné	Len sociálnu kuratelu (SK) detí	31	24,6	24,8	24,8
	Sociálna kuratela detí aj dospelých	29	23,0	23,2	48,0
	SK detí aj sociálnoprávna ochrana	34	27,0	27,2	75,2
	Sociálna kuratela detí a iné	31	24,6	24,8	100,0
	Spolu	125	99,2	100,0	
Chýbajúce		1	0,8		
Spolu		126	100,0		

Zdroj: L. Lešková (2011)

5. Čiastkové výsledky v rámci univariačnej a bivariačnej analýzy

5.1 Čiastkový cieľ A

Pri napĺňaní cieľa sme zisťovali u respondentov ZS rozdelenie praktických polí, v rámci ktorých realizujú najčastejšie svoju prácu, a taktiež, aké by malo byť ideálne (optimálne) pôsobenie sociálneho kurátora v poliach sociálnej práce na dosiahnutie pozitívnych zmien v cieľovej skupine detí. Zistené výsledky vyjadruje Tabuľka č. 5.

Tabuľka č. 5: Pôsobenie sociálneho kurátora v praktických poliach - skutočnosť i optimálne

Pole – frekvencia	N		Minimum		Maximum	Priemer		Štandardná odchýlka	
	S	O	S	O		S	O	S	O
0 – nikdy; 10 – každý deň									
Poradenské	120	112	4	2	10	8,48	7,77	1,734	2,139
Kuratívne	120	110	0	0	10	6,93	6,76	2,368	2,584
Preventívne	120	113	0	0	10	6,58	7,88	2,486	2,283
Resocializačné	117	108	0	0	10	4,96	5,15	2,547	2,475
Edukačné	118	110	0	0	10	4,88	5,39	2,450	2,665
Terapeutické	118	109	0	0	10	4,52	5,14	2,640	2,500
Rehabilitačné	117	109	0	0	10	3,07	3,61	2,555	2,947
Duchovné	116	107	0	0	10	2,47	4,02	2,357	2,798
Platné	116	105							

Vysvetlivky: S – skutočnosť; O – optimálne

Sociálni kurátori pre deti sa najčastejšie pohybujú v poli poradenskom, ktorému priradili respondenti na škále od 0 do 10 priemernú hodnotu 8,48 bodu (B), potom je to pole kuratívne (6,93 B) a pole preventívne (6,59 B). Najmenej sa respondenti pohybujú v poli duchovnom (2,47 B). Pri porovnaní jednotlivých polí sociálnej práce prostredníctvom štandardnej odchýlky je zrejmé, že pole poradenské vykazuje najmenšiu štandardnú odchýlku (1,734 B), najväčší rozdiel je medzi poradenským a terapeutickým poľom (0,9 B).

Skutočné pôsobenie kurátora pre deti vykazuje s optimálnym rozdelením určité rozdiely. Podľa respondentov ZS je optimálne pôsobenie kurátora v poliach sociálnej práce nasledovné: pole preventívne (7,88 B), pole poradenské (7,77 B). Pri porovnaní jednotlivých polí prostredníctvom štandardnej odchýlky môžeme usúdiť, že medzi preventívnym a poradenským poľom bol nepodstatný rozdiel, pričom najvyšší rozdiel v štandardnej odchýlke 0,7 B sa vyskytol medzi poradenským a rehabilitačným poľom.

Keďže práca preventívna by mala byť najvyšším princípom sociálnej práce a aj respondenti potvrdili, že optimálne by bolo, keby ich pôsobnosť bola v najväčšej miere nasmerovaná do poľa preventívneho, zisťovali sme, aké je zastúpenie sociálnej práce preventívnej s ohľadom na jej podiel v rámci primárnej, sekundárnej a terciárnej prevencie. Tabuľka č. 6 poukazuje na zastúpenie týchto druhov prevencií v práci sociálneho kurátora pre deti. Zároveň poukazuje i na ich optimálne zastúpenie.

Tabuľka č. 6: Pôsobenie sociálneho kurátora v preventívnom poli

Prevenčia	N		Minimum	Maximum	Priemer		Štandardná odchýlka	
	S	O			S	O	S	O
Sekundárna	112	111	0	100	49,04	57,55	23,089	26,746
Terciárna	111	108	0	100	36,67	41,42	22,916	25,123
Primárna	114	106	0	100	25,25	30,45	23,204	26,207
Platné	111	106			110,96	129,42		

Zdroj: L. Lešková (2011)

Skutočné zastúpenie preventívnej práce je v poradí: sekundárna, terciárna a primárna (pomer: S-T-P 44:33:23). Štandardná odchýlka medzi všetkými tromi typmi prevencie nevykazuje podstatný rozdiel. Respondenti považujú za optimálne prevažujúce zastúpenie primárnej prevencie, následne sekundárnej a terciárnej (P-S-T 44:32:24). Zastúpenie jednotlivých druhov prevencie vykazuje podstatné rozdiely v skutočnosti a v samotných potrebách, ktoré označili respondenti ako optimálne. Primárnej prevencii sa venuje najnižšia pozornosť (23,0 %), pričom za optimálne uviedli respondenti jej zastúpenie na úrovni 44,0 %. Rozdiel medzi skutočnosťou a optimálnym zastúpením predstavuje až 21,0 %. Menšie, i keď pomerne podstatné rozdiely sa vyskytli aj v sekundárnej prevencii (12,0 %) a v terciárnej prevencii (9,0 %).

V rámci bivariačnej analýzy sme zisťovali skutočné a optimálne pôsobenie sociálneho kurátora pre deti v poliach sociálnej práce vo vzťahu k pohlaviu respondentov. Zistené výsledky uvádza Tabuľka č. 7.

Tabuľka č. 7: Pôsobnosť sociálneho kurátora v poliach sociálnej práce

Pole (frekvencia)	Skutočnosť				Optimálne			
	Pohlavie		Spolu	Eta	Pohlavie		Spolu	Eta
	Muži	Ženy			Muži	Ženy		
0 - nikdy								
10 – každý deň								
Kuratívne	7,33	6,83	6,93	0,085	7,24	6,65	6,76	0,090
Terapeutické	3,79	4,70	4,52	0,139	4,67	5,25	5,14	0,092
Poradenské	8,36	8,51	8,48	0,034	8,00	7,71	7,77	0,054
Preventívne	6,48	6,60	6,58	0,020	8,23	7,80	7,88	0,074
Rehabilitačné	2,58	3,19	3,07	0,097	3,86	3,54	3,61	0,044
Resocializačné	4,88	4,98	4,96	0,016	4,95	5,20	5,15	0,040
Edukačné	4,88	4,88	4,88	0,001	5,45	5,38	5,39	0,012
Duchovné	2,04	2,58	2,47	0,092	3,73	4,09	4,02	0,053

Zdroj: L. Lešková (2011)

S výnimkou skutočného pôsobenia kurátora v terapeutickom poli, kde bola závislosť medzi pohlaviami malá, vo všetkých ostatných poliach sociálnej práce, kde sa sociálni kurátori pohybujú alebo uviedli, že by bolo ich pôsobenie optimálne, bola závislosť medzi pohlaviami triviálna.

Tabuľka č. 7 poukazuje na skutočnosť, že sa medzi mužmi a ženami vyskytujú rozdiely, čo sa týka skutočnosti i optimálneho pôsobenia sociálnych kurátorov v jednotlivých poliach sociálnej práce. Respondenti považujú za podstatné posilnenie pôsobenia sociálneho kurátora v poli terapeutickom. Muži i ženy ZS uviedli potrebu vyššieho zastúpenia tohto poľa vo svojej práci (zvýšenie o: Ž – 0,55 B; M – 0,88 B). Napriek tomu, že uvádzané priemerné hodnoty

poradenského poľa sú pomerne vysoké, muži aj ženy ZS považujú za optimálne zníženie pôsobnosti sociálneho kurátora v tomto poli (zníženie o: Ž – 0,8 B; M – 0,36 B). Respondenti považujú za optimálnu potrebu zvýšiť svoje pôsobenie v preventívnom poli (zvýšenie o: Ž – 1,2 B; M – 1,75 B). Aj keď najnižšie hodnoty respondenti uviedli pri poli duchovnom, obe pohlavia respondentov považujú za optimálne zvýšenie svojej pôsobnosti v tomto poli (zvýšenie o: Ž – 1,51 B; M – 1,69 B).

Pre podrobnejšie skúmanie vzťahu poľa pôsobnosti sociálneho kurátora s jeho vekom a praxou sme vykonali koreláciu medzi premennými pomocou Pearsonovej korelácie (r). Vzťahy sú uvedené v Tabuľke č. 8.

Tabuľka č. 8: Pole pôsobenia a jeho vzťah s vekom a praxou respondenta

Pearsonova korelácia		Vek	Prax so	Prax sk
Pole				
Kuratívne	skutočnosť	-0,05	0,03	0,04
	optimálne	0,08	0,18	0,11
Terapeutické	skutočnosť	0,00	0,04	-0,07
	optimálne	0,10	0,18	0,04
Poradenské	skutočnosť	0,16	0,08	0,03
	optimálne	0,17	0,26	0,19
Preventívne	skutočnosť	0,10	0,04	-0,09
	optimálne	0,23	0,20	0,09
Rehabilitačné	skutočnosť	-0,09	-0,03	-0,12
	optimálne	-0,02	0,05	-0,05
Resocializačné	skutočnosť	-0,13	-0,07	-0,07
	optimálne	-0,16	-0,08	-0,11
Edukačné	skutočnosť	-0,04	0,09	0,03
	optimálne	0,06	0,18	0,05
Duchovné	skutočnosť	-0,13	-0,12	-0,09
	optimálne	0,01	-0,06	0,01

Zdroj: L. Lešková (2011)

Medzi vekom respondentov a poľami sociálnej práce, v ktorých sociálny kurátor pôsobí, resp. považuje za optimálne, aby v nich pôsobil, sa vyskytla triviálna alebo len malá závislosť. Najväčšia závislosť sa prejavila medzi vekom respondentov a optimálnym pôsobením v poradenskom poli ($r = 0,17$). Taktiež najväčšia, i keď len malá závislosť bola zistená medzi optimálnym pôsobením v poradenskom poli a praxou v sociálnej oblasti ($r = 0,26$), resp. praxou v sociálnej kuratele ($r = 0,19$). Zaujímavé sú výsledky vzťahu skutočného pôsobenia sociálneho kurátora v duchovnom poli s vekom, praxou v sociálnej oblasti a praxou v sociálnej kuratele, kde sa prejavila i keď malá, ale negatívna závislosť. So zvyšujúcim vekom klesá pôsobenie sociálneho kurátora v poli duchovnom ($r = -0,13$), negatívny vzťah sme zistili i medzi pôsobením v poli duchovnom a praxou v sociálnej oblasti ($r = -0,12$) a praxou v sociálnej kuratele ($r = -0,09$).

5.2 Čiastkový cieľ B

V súvislosti s týmto čiastkovým cieľom sme zisťovali, ktorú rolu plní sociálny kurátor najčastejšie.

Tabuľka č. 9: **Roly, ktoré sociálny kurátor plní najčastejšie**

Rola - frekvencia	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
0 – nikdy; 10 – stále					
Administratívny pracovník	125	0	10	9,10	1,670
Poradca	124	4	10	8,76	1,340
Sprostredkovateľ	124	0	10	6,60	2,610
Edukátor	119	0	10	5,85	2,469
Terapeut	122	0	10	5,52	2,701
Prípadový manažér	119	0	10	5,38	2,926
Advokát	121	0	10	4,91	2,966
Personálny manažér	118	0	10	3,42	2,796
Učiteľ	119	0	10	3,32	2,792
Inštruktor, tréner	119	0	10	3,13	2,789
Vedec a výskumník	118	0	10	1,78	2,280
Platné	118				

Zdroj: L. Lešková (2011)

Sociálny kurátor najčastejšie plní rolu administratívneho pracovníka (priemer 9,10 B) a rolu poradcu (8,76 B). Medzi týmito rolami nebol podstatný rozdiel ani čo sa týka štandardných odchýlok. Rolu vedca a výskumníka plní sociálny kurátor najmenej často (priemer 1,78 B). Medzi menej často plnené roly sociálneho kurátora respondenti zaradili rolu personálneho manažéra (3,42 B), učiteľa (3,32 B) a inštruktora – trénera (3,13 B), medzi ktorými bol nepodstatný rozdiel.

Čiastkovým cieľom sa zisťovalo zastúpenie administratívnej práce (ďalej „AP“) a terénnej sociálnej práce (ďalej „TSP“), pričom sme okrem aktuálneho stavu (skutočnosť – S) skúmali aj optimálnosť (O) ich zastúpenia (v %). Respondenti uviedli, že v ich práci výrazne prevažuje administratívna práca nad terénnou sociálnou prácou. Pomer administratívnej práce k terénnej sociálnej práci bol 69,85 : 30,15 a za optimálny pomer administratívnej práce k terénnej sociálnej práci respondenti považovali 38,67 : 61,33.

Závislosť medzi pohlaviami v rámci pôsobenia sociálneho kurátora pre deti v jednotlivých rolách vyjadruje Tabuľka č. 10, z ktorej je zrejmé, že triviálna závislosť je pre rolu poradcu, sprostredkovateľa, advokáta, personálneho manažéra, učiteľa, inštruktora, trénera, vedca a výskumníka. Veľmi malá závislosť (hodnota Eta koeficientu bola maximálne do 0,158) medzi pohlavím a rolou sociálneho kurátora sa vyskytla pri rolách: terapeut, edukátor a prípadový manažér. Práve v týchto prípadoch pri porovnaní priemeru v bodovom ohodnotení na ponúkanej škále sa vyskytli medzi jednotlivými pohlaviami rozdiely až do hodnoty jedného bodu: v role terapeutickej prideliť ženy priemerne 5,73 B, čo je o 1,06 B viac ako muži; role edukátora opäť ženské respondentky prideliť priemerne 6,03 B, čo je o 0,9 B viac, ako tejto role prideliť muži, a rolu prípadového manažéra preferovali viac muži (6,17 B) ako ženy (5,18 B) o 0,99 B.

Tabuľka č. 10: Pôsobnosť sociálneho kurátora v rolách podľa pohlavia – skutočnosť

Rola (frekvencia) 0 – nikdy; 10 – stále	Pohlavie		Spolu	Eta
	Muži	Ženy		
Terapeut	4,67	5,73	5,52	0,158
Poradca	8,52	8,82	8,76	0,090
Edukátor	5,13	6,03	5,85	0,148
Sprostredkovateľ	6,36	6,66	6,60	0,046
Advokát	4,79	4,94	4,91	0,020
Prípadový manažér	6,17	5,18	5,38	0,136
Personálny manažér	3,67	3,36	3,42	0,044
Učiteľ	3,67	3,23	3,32	0,063
Inštruktor, tréner	3,29	3,09	3,13	0,028
Vedec a výskumník	1,92	1,74	1,78	0,030
Administratívny pracovník	9,12	9,10	9,10	0,006

Zdroj: L. Lešková (2011)

Na vzťah medzi plnenou rolou sociálneho kurátora a vekom a praxou respondenta poukazuje Tabuľka č. 11. Medzi týmito premennými sa vyskytla len triviálna alebo malá závislosť.

Tabuľka č. 11: Plnená rola sociálneho kurátora a jej vzťah medzi vekom a praxou respondenta

Pearsonova korelácia	Vek	Prax v sociálnej oblasti	Prax v sociálnej kuratele
Rola			
Terapeut	0,02	0,05	0,08
Poradca	0,14	0,06	0,10
Edukátor	-0,02	0,09	0,07
Sprostredkovateľ	-0,01	0,07	0,00
Advokát	-0,02	-0,06	0,04
Prípadový manažér	-0,08	-0,11	-0,01
Personálny manažér	-0,28	-0,25	-0,17
Učiteľ	-0,10	-0,05	-0,01
Inštruktor, tréner	-0,10	-0,09	-0,02
Vedec a výskumník	-0,25	-0,20	-0,14
Administratívny pracovník	-0,09	-0,01	0,14

Zdroj: L. Lešková (2011)

Rola poradcu vykazuje spomedzi všetkých rolí sociálneho kurátora vo vzťahu k veku najväčšiu, i keď malú závislosť ($r = 0,14$).

Zistené údaje poukazujú na negatívny vzťah medzi rolami personálneho manažéra a vedca, výskumníka s vekom a praxou respondenta. Pôsobenie respondenta v role personálneho manažéra klesá s jeho zvyšujúcim sa vekom ($r = -0,28$), praxou v sociálnej oblasti ($r = -0,25$), praxou v sociálnej kuratele ($r = -0,17$). Rola vedca a výskumníka sa u respondentov znižuje so zvyšujúcim vekom ($r = -0,25$), dlhšou praxou v sociálnej oblasti ($r = -0,20$) a praxou v sociálnej kuratele ($r = -0,14$).

5.3 Čiastkový cieľ C

Ďalším čiastkovým cieľom bolo zistiť, aké prekážky bránia sociálnemu kurátorovi vo výkone jeho práce, pričom sme sa zamerali na personálne zabezpečenie, materiálno-technické vybavenie pracoviska a priestorové podmienky. Názory respondentov ZS vyjadruje Tabuľka č. 12.

Tabuľka č. 12: Zabezpečenie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Zabezpečenie	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
0 – nedostatočné; 10 - vynikajúce					
Telefón	123	0	10	6,84	2,929
Vetrateľnosť	124	0	10	6,65	3,079
Kancelárske potreby	124	0	10	6,00	2,834
Počítačové vybavenie	124	0	10	5,50	3,317
Hlučnosť kancelárie	124	0	10	5,42	3,196
Kopírovacia technika	124	0	10	5,29	3,376
Veľkosť kancelárie	124	0	10	5,16	3,703
Vybavenie nábytkom	123	0	10	4,80	3,271
Dostatočný počet psychológov	124	0	10	4,76	3,437
Samostatná kancelária	124	0	10	4,57	4,173
Fax	124	0	10	4,39	3,715
Dostatočný počet pracovníkov sociálnoprávnej ochrany	122	0	10	3,65	3,042
Únikový východ	124	0	10	3,46	3,697
Uzamykateľnosť skriň	124	0	10	3,11	3,681
Dostatočný počet pracovníkov sociálnej kurately	124	0	9	2,67	2,758
Platné	120				

Zdroj: L. Lešková (2011)

Personálne zabezpečenie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ohodnotili respondenti priemernými hodnotami od 2,67 B (dostatok pracovníkov sociálnej kurately) po 4,76 B (dostatočný počet psychológov), pričom tieto hodnotenia v rámci zabezpečenia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately patrili medzi najnižšie. Materiálno-technické zabezpečenie pracoviska bolo respondentmi hodnotené najvyššie spomedzi sledovaných ukazovateľov v tejto dotazníkovej položke. Vybavenie telefónom dosiahlo najvyššiu priemernú hodnotu, a to 6,84 B. Pomerne vysoké priemerné ohodnotenie dali respondenti zabezpečeniu kancelárskymi potrebami (6,0 B) a počítačovým vybavením (5,5 B). V tejto skupine položiek malo najnižšie ohodnotenie zabezpečenie faxovou technikou (priemer 4,39 B). Z priestorových podmienok bola najvyššie hodnotená vetrateľnosť (priemer 6,65 B) a hlučnosť kancelárie (5,42 B), najnižšie únikový východ (3,46 B) a uzamykateľnosť skriň (3,11 B).

Na základe zisťovaných skutočností súvisiacich so zabezpečením orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sme následne sledovali i prekážky, ktoré bránia vykonávaniu práce sociálneho kurátora, čo je vyjadrené v Tabuľke č. 13. Za najmenšie prekážky respondenti považujú technické (priemer 5,58 B) a materiálne (5,46 B) vybavenie pracoviska. Ako najväčšiu prekážku vnímajú respondenti administratívne zaťaženie (priemer 2,14 B). O niečo menšia, i keď pomerne vysoká prekážka pri vykonávaní práce sociálneho kurátora je jeho finančné ohodnotenie (3,90 B), pričom táto položka zaznamenala aj najväčšiu štandardnú odchýlku (3,404 B).

Tabuľka č. 13: **Prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately**

Zát'az	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
0 – obrovská; 10 - žiadna					
Technické vybavenie pracoviska	121	0	10	5,58	2,610
Materiálne vybavenie pracoviska	123	0	10	5,46	2,578
Legislatíva	121	0	10	5,28	2,586
Priestorové podmienky	121	0	10	5,21	3,041
Ohodnotenie práce – morálne	123	0	10	4,38	3,306
Personálne zabezpečenie	122	0	10	4,23	2,970
Ohodnotenie práce - finančné	124	0	10	3,90	3,404
Administratívne zaťaženie	124	0	10	2,14	3,013
Platné	121				

Zdroj: L. Lešková (2011)

V súvislosti s plnením tohto cieľa sme zisťovali oblasti, ktoré kladú na sociálneho kurátora zvýšenú námahu (Tabuľka č. 14).

Tabuľka č. 14: **Námaha – záťaž pri práci sociálneho kurátora pre deti**

Námaha - záťaž	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
0 – nikdy; 10 - vždy					
Časová	124	3	10	9,06	1,330
Psychická	124	2	10	8,90	1,719
Fyzická	123	0	10	5,40	2,859
Platné	123				

Zdroj: L. Lešková (2011)

Tabuľka č. 14 nám dáva obraz o tom, že práca sociálneho kurátora je namáhavá predovšetkým z hľadiska času a časového vyťaženia (priemer 9,06 B). Pomerne vysoko náročná je i psychicky (8,90 B). V rámci štandardných odchýlok nie je medzi týmito dvomi sledovanými ukazovateľmi podstatná významnosť. Namáhavosť práce sociálneho kurátora z pohľadu fyzického zaťaženia označili respondenti priemernou hodnotou 5,40 B. Za povšimnutie stojí porovnanie štandardných odchýlok námahy časovej a fyzickej, pretože je medzi nimi podstatný rozdiel (1,529).

Vzhľadom k tomu, že sociálny kurátor má vo svojej evidencii pomerne veľký počet klientov, zaujímalo nás, či táto skutočnosť sťažuje kvalitu jeho práce. Z Tabuľky č. 15 vyplýva, že vyšší počet klientov nie je činiteľom, ktorý by mal vplyv na kvalitu práce sociálneho kurátora (priemer 6,99 B).

Tabuľka č. 15: **Vyšší počet klientov a kvalita práce sociálnej kurately**

Sťaženie práce	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
0 – nesúhlas; 10 - súhlas					
	125	0	10	6,99	2,966
Platné	125				

Zdroj: L. Lešková (2011)

V súvislosti s podmienkami práce, zabezpečením orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, namáhavosťou práce sociálneho kurátora sme zisťovali, či sociálni kurátori majú záujem pracovať na inom oddelení v rámci ÚPSVR (Tabuľka č. 16).

Tabuľka č. 16: **Záujem pracovať na inom oddelení v rámci úradu práce, sociálnych vecí a rodiny**

Záujem o zmenu	N	Minimum	Maximum	Priemer	Štandardná odchýlka
0 – nikdy; 10 - vždy	124	0	10	1,92	2,301
Platné	124				

Zdroj: L. Lešková (2011)

Tabuľka č. 16 nám dala jednoznačnú odpoveď, že napriek namáhavosti práce sociálneho kurátora a mnohým prekážkam, s ktorými sa stretávajú, sociálni kurátori nemajú záujem pracovať na inom oddelení (priemer 1,92 B).

V súvislosti so zabezpečením orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sme sa zaujímali aj o prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately z hľadiska pohlavia respondentov. Tieto skutočnosti sú uvedené v Tabuľke č. 17.

Tabuľka č. 17: **Prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately podľa pohlavia**

Prekážka (0 – obrovská; 10 – žiadna)	Pohlavie		Spolu	Eta
	Muži	Ženy		
Administratívne zaťaženie	2,72	1,99	2,14	0,098
Materiálne vybavenie pracoviska	5,71	5,40	5,46	0,047
Technické vybavenie pracoviska	5,54	5,59	5,58	0,007
Priestorové podmienky	5,50	5,13	5,21	0,048
Personálne zabezpečenie	4,08	4,27	4,23	0,024
Ohodnotenie práce - finančné	3,96	3,89	3,90	0,008
Ohodnotenie práce – morálne	4,44	4,37	4,38	0,009
Legislatíva	5,58	5,21	5,28	0,058

Zdroj: L. Lešková (2011)

Respondenti ZS považujú za najväčšiu prekážku administratívne zaťaženie. U žien bola priemerná hodnota o 0,73B vyššia ako u mužov (M – 2,72 B; Ž – 2,72 B). Druhou najväčšou prekážkou u oboch pohlaví bolo finančné ohodnotenie práce, pričom medzi pohlaviami sa nevyskytol podstatný rozdiel (M – 3,96 B; Ž – 3,89 B) a ako tretiu prekážku v poradí zhodne respondenti oboch pohlaví uviedli personálne zabezpečenie (M – 4,08 B; Ž – 4,27 B). Medzi tými prekážkami, ktoré respondenti v priemere hodnotili v spodnej polovici bodovacej škály, sa nachádzalo aj morálne ohodnotenie práce (M – 4,44 B; Ž – 4,37 B). Za miernu prekážku považovali respondenti materiálne vybavenie (5,46 B; M -5,71 B; Ž - 5,40 B) a technické vybavenie pracoviska (5,58 B; M -5,54 B; Ž - 5,59 B). Pri všetkých prekážkach, ktoré bránia optimálnemu vykonávaniu sociálnej kurately, sa vyskytla medzi pohlaviami len triviálna závislosť.

V súvislosti s prekážkami pri vykonávaní sociálnej kurately sme sledovali vzájomnú súvislosť prekážok a ďalších sledovaných ukazovateľov, a to: vek, prax, odborný rast, plnené roly, typ námahy a záujem o zmenu oddelenia v rámci ÚPSVR. Nasledovné vzťahy sú opísané v Tabuľkách č. 18 a 19.

Tabuľka č. 18: **Prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately a ich vzťah s vekom a odbornou praxou respondenta**

Pearsonova korelácia			
Prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately	Vek	Prax v sociálnej oblasti	Prax v sociálnej kuratele
Administratívne zaťaženie	0,02	-0,05	-0,07
Materiálne vybavenie pracoviska	0,00	0,09	-0,01
Technické vybavenie pracoviska	0,01	0,09	-0,09
Priestorové podmienky	0,07	0,00	-0,06
Personálne zabezpečenie	0,10	0,04	0,01
Ohodnotenie práce - finančné	-0,03	0,03	0,02
Ohodnotenie práce - morálne	-0,01	0,06	0,07
Legislatíva	0,18	0,13	0,02

Zdroj: L. Lešková (2011)

Pri zisťovaní korelácie medzi prekážkami v práci sociálneho kurátora a vekom respondentov bolo zistené, že malá závislosť sa vyskytla len v prípade personálneho zabezpečenia ($r = 0,10$) a legislatívy ($r = 0,18$). V ostatných prípadoch bola korelácia triviálna. Závislosť praxe v sociálnej oblasti a praxe v sociálnej kuratele vo vzťahu k prekážkam pri vykonávaní sociálnej kurately bola, s výnimkou vzťahu praxe v sociálnej oblasti a legislatívy ($r = 0,13$ – malá závislosť), triviálna.

Na vzťah medzi prekážkami pri vykonávaní sociálnej kurately a typom námahy poukazuje Tabuľka č. 19.

Tabuľka č. 19: **Prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately detí a ich vzťah s typom námahy**

Prekážky pri vykonávaní sociálnej kurately	Námaha		
	Psychicky	Fyzicky	Časovo
Administratívne zaťaženie	-0,24	0,07	-0,20
Materiálne vybavenie pracoviska	0,10	0,05	0,03
Technické vybavenie pracoviska	0,07	-0,05	-0,04
Priestorové podmienky	0,05	0,10	0,03
Personálne zabezpečenie	0,10	0,20	-0,01
Ohodnotenie práce - finančné	0,18	0,19	-0,04
Ohodnotenie práce - morálne	0,19	0,14	0,05
Legislatíva	-0,08	-0,10	-0,13

Zdroj: L. Lešková (2011)

Vo vzťahoch pri sledovaných ukazovateľoch sme zistili triviálnu alebo malú závislosť. Najväčšia negatívna malá závislosť sa vyskytla medzi administratívnym zaťažením a psychickou námahou ($r = -0,24$), ale aj námahou časovou ($r = -0,20$). V tomto prípade môžeme danú závislosť interpretovať nasledovne: čím nižšie ohodnotenie pre administratívnu záťaž (škála určená: 0 – obrovská záťaž; 10 – žiadna záťaž), čiže čím viac sa zvyšuje administratívne zaťaženie, tým viac sa zvyšuje psychická a časová námaha respondenta. Opačnú tendenciu môžeme sledovať medzi ohodnotením práce a psychickou i fyzickou námahou, kde korelačný koeficient poukazoval na malú závislosť ($r =$ od 0,14 do 0,20).

6. Vyhodnotenie analyzovaných výsledkov výskumu

Prevažnú časť práce realizuje kurátor v poli poradenskom, ktoré je aj najviac zastúpené v sociálnej práci nami skúmaných respondentov. Pomerne vysoké, i keď nie najvyššie, je pôsobenie kurátora v poli preventívnom, avšak zastúpenie primárnej prevencie v rámci neho je

pomerne nízke. Získané výsledky poukázali na potrebu kurátorov zvýšiť svoju pôsobnosť v poli duchovnom.

Sociálni kurátori pre deti sa najčastejšie pohybujú v poli poradenskom (8,48B), so značným odstupom je to pole kuratívne (6,93 B) a pole preventívne (6,59 B). Na posledné miesto zaradili pole duchovné (2,47 B).

Vo všetkých poliach sociálnej práce, kde sa sociálni kurátori pohybujú, s výnimkou skutočného pôsobenia kurátora v terapeutickom poli, kde bola závislosť medzi pohlaviami malá, bola závislosť triviálna. Zistené výsledky v tejto oblasti poukazujú na potrebu posilnenia pôsobenia kurátora v poli preventívnom, pričom pozornosť sa má presunúť na primárnu prevenciu. Taktiež je potrebné znížiť pôsobenie v poli poradenskom, ale posilniť pôsobnosť v poli duchovnom.

V práci sociálneho kurátora pre deti je vysoko zastúpená administratívna rola. Táto skutočnosť súvisí s následne výraznou prevahou administratívnej práce nad terénnou sociálnou prácou. Rola manažéra nie je dostatočne zastúpená a taktiež silne absentuje rola vedca a výskumníka.

Najčastejšie sociálny kurátor plní rolu administratívneho pracovníka (9,10 B) a rolu poradcu (8,76 B). Najmenej častá je u sociálneho kurátora rola vedca a výskumníka (1,78 B), čo je pochopiteľné, že sociálni kurátori pri svojom vysokom administratívnom zaťažení nestíhajú svoje aktivity zamerať aj do oblasti vedy a výskumu napriek tomu, že ich praktické skúsenosti by boli cenné pre ďalšie napredovanie sociálnej kurately.

Zaujímavé bolo zistenie, že so zvyšujúcim sa vekom a praxou sociálneho kurátora sa znižuje jeho pôsobenie v role personálneho manažéra, vedca a výskumníka, taktiež so zvyšujúcou sa praxou v oblasti sociálnej kurately sa zvyšuje (aj keď bola zistená len malá závislosť) jeho pôsobenie v role administratívneho pracovníka.

Respondenti v prevažnej miere nie sú spokojní s vytvorenými podmienkami na ÚPSVR. Najväčšiu nespokojnosť vyjadrili s personálnym zabezpečením (3,69 B), o niečo menšiu s priestorovými podmienkami (4,73 B), najväčšia spokojnosť je s materiálno-technickým vybavením pracoviska (5,60 B). Ako najväčšiu prekážku vnímajú respondenti administratívne zaťaženie (2,14 B; M – 2,72 B; Ž – 2,72 B), o niečo menšiu finančné ohodnotenie (3,90 B; M – 3,96 B; Ž – 3,89 B). Pri všetkých prekážkach brániacich optimálnemu vykonávaniu sociálnej kurately sa vyskytovala medzi pohlaviami len triviálna závislosť. Pri sledovaní závislostí medzi prekážkami pri vykonávaní sociálnej kurately s viacerými ukazovateľmi boli zistené len triviálne alebo malé závislosti. Zaujímavá bola ale negatívna závislosť medzi prekážkou vo forme administratívneho zaťaženia a psychickou i časovou námahou, kde bolo zistené, že čím viac sa zvyšuje administratívne zaťaženie, tým viac sa u respondenta zvyšuje psychická a časová námaha.

Záver

Z analýzy získaných údajov z realizovaného kvantitatívneho výskumu i z analýzy súčasného stavu pôsobenia sociálneho kurátora v poliach sociálnej práce prekladáme nasledovné návrhy v oblasti:

- A) polí pôsobnosti kurátora pre deti:
 - ✓ zvýšenie pôsobenia sociálneho kurátora v poli preventívnom s dôrazom na uplatňovanie aktivít primárnej prevencie,
 - ✓ vypracovanie aktivít primárnej prevencie,
 - ✓ koordinácia subjektov pôsobiacich pri realizácii primárnej prevencie,

- ✓ zvýšenie počtu sociálnych kurátorov pre deti,
- ✓ nachádzať nové možnosti uplatnenia sociálneho kurátora v poli duchovnom s využitím prvkov výchovného systému Don Bosca;
- B) rolí kurátora pre deti:
 - ✓ znížiť zastúpenie administratívnej roly,
 - ✓ znížiť administratívnu preťaženosť sociálneho kurátora pre deti,
 - ✓ efektívnejšie uplatňovanie rolí v priamej práci s klientom,
 - ✓ posilnenie roly vedca a výskumníka s cieľom lepšieho prepojenia teórie a praxe sociálneho kurátora;
- C) prekážky v práci:
 - ✓ zníženie administratívneho zaťaženia,
 - ✓ zníženie počtu klientov na jedného sociálneho kurátora,
 - ✓ zvýšenie počtu kurátorov pre deti,
 - ✓ zvýšiť finančné i morálne ohodnotenie práce.

Literatúra:

- LEŠKOVÁ, Lýdia. 2011. *Sociálny kurátor pre deti a sociálna práca (Habilitačná práca)*. Ružomberok : PF, 2011. 202 s.
- RIMARČÍK, Marián. 2006. *Základy štatistiky*. 1. vyd. Prešov : FZaSP bl. P. P. Gojdiča, 2006. 96 s. ISBN 80-969449-2-4.
- STRIEŽENEC, Štefan. 1996. *Slovník sociálneho pracovníka*. 1. vyd. Trnava : AD, 1996. 255 s. ISBN 80-967589-0-X.
- ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. Výkaz V(MPSVRSR)12-01 o vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. [online]. [cit. 2010.07.15]. Dostupné na: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=2578>>.
- TOKÁROVÁ, Anna et al. 2003. *Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce*. 1. vyd. Prešov : FF PU, Akcent Print, 2003. 572 s. ISBN 80-968367-5-7.
- Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe v znení neskorších predpisov.

Kontakt na autorku:

PhDr. Ing. Lýdia Lešková, PhD.
 Katedra sociálnej práce
 Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta Košice
 Hlavná 89, 041 21 Košice
 tel.: 00421/55/68 36 154
 E-mail: lydia.leskova@ku.sk